

Politológ Cirner: Po chaose prišiel vládný valec. Fico časť ľudí šokoval, ak bude Pellegrini prezident, príde plán B

- CZ24 News | 2. ledna 2024

SLOVENSKO: Slovensko má za sebou naozaj búrlivý politický rok. Vystriedali sa tri vlády, historicky prvýkrát bola vymenovaná aj úradnícka vláda a začal sa boj o prezidentských palác. Po pandémie a vojne čelíme viacerým krízam, ktoré nakoniec vyústili do predčasných volieb. K moci štvrtýkrát dostal Robert Fico a ako predpovedala europoslankyňa Monika Beňová, Ficovi sa podarilo presvedčiť Petra Pellegriniho a spolu so SNS Andreja Danka budú ako trojkoalícia štyri roky viesť Slovensko. Fico vzal svoj štvrtý mandát bagrom.

Koaliční politici už nehrajú skoro žiadnu formu, už sa obnažujú a ukazujú, akí v skutočnosti sú a čo chcú, hovorí v rozhovore pre Pravdu politológ z Prešovskej univerzity Michal Cirner.

Fico v rozhovore pre Pravdu

Čo sa dozviete v rozhovore?

- ako vníma fakt, že za posledný rok má Slovensko tretiu vládu
- prečo to podľa neho Fico vzal „bagrom“
- či majú kroky opozície zmysel a ako zastaviť polarizáciu spoločnosti
- čo sa stane s Hlasom, ak Pellegrini vyhrá prezidentské voľby

Máme za sebou hektický politický rok. Pád vlády, vznik nových strán, fiasko bývalých lídrov... Ako by ste ho zhodnotili?

Bol to mimoriadne turbulentný politický rok, plný kríz a už toľkokrát spomínaného „chaosu“. Vystriedalo sa niekoľko vlád, prvýkrát sme zažili úradnícku vládu, lepšie povedané vládu prezidentky, dlho sme čakali na predčasné voľby, ktoré znamenali návrat Smeru a Roberta Fica k moci. Bola to politická „krútnava“, víťazov poznáme, dnes nám vládnu, ale napríklad Boris Kollár alebo Eduard Heger sú mimo parlamentu, hnutie OĽaNO Igora Matoviča to síce prežilo, ale rebrandovali si názov na hnutie Slovensko. Myslím si, že po parlamentných voľbách si všetci vydýchli, lebo sú už politicky karty rozdane a vieme, kde je kto a akú má pozíciu, ale polarizácia pokračuje, pretože nová vláda tlačí agendu, ktorá sa mimoriadne nepáči predovšetkým podporovateľom opozičných síl, a tak sme zažili na sklonku roka 2023 po dvoch mesiacoch vládnutia Roberta Fica opäť tisícové protesty v uliciach. Nič nenaznačuje, že to bude v roku 2024 pokojnejšie.

Tri vlády za jeden rok

Ako hovoríte, polarizácia pokračuje, aj keď lídri koalície hovoria o väčšom pokoji, zrejme preto, že sa vedia ľahšie dohodnúť a zmeny prechádzajú expresne rýchlo. Ako sa dá polarizácia zmierniť alebo zastaviť?

To keby som vedel, tak mám Nobelovu cenu. Základom je to banálne klišé, ktoré je ťažké dosiahnuť: naučiť sa tolerancii, diskutovať vecne bez osobných útokov, urážok, rešpektovať iné názory, ale tiež faktami vyvracať hoaxy, dezinformácie a nepravdy. To platí pre občanov aj pre politikov. Menej agresívna komunikácia, viac vzájomného pochopenia, úcty, rešpektu, skratka slušného správania. Už antickí filozofi písali, že politici majú byť vzormi v správaní, cnostiach, pretože „ľud“ ich konanie imituje. Ak politik kričí na tlačovke a oponentov nazýva potkanmi, rozumej dehumanizuje ich, tak sa môže stať, že na sociálnych sieťach alebo inde budú podporovatelia daného politika reagovať podobne. Nežijeme v ideálnom svete, a preto sa to ľahko hovorí, ale ťažko realizuje.

Za jeden rok malo Slovensko tri vlády. Je to niečo ojedinelé? O čom to svedčí?

Svedčí to o krízach, ktoré Slovensko a svet postihli (vojna na Ukrajine, pandémie, inflácia, energetická kríza...) a o nepripravenosti a neodolnosti vládnej koalície po roku 2020, aby ich zvládli, dokázali s občanmi komunikovať a neprenášali napätia a osobné animozity z vládnej koalície na verejnosť. Myslím si, že navždy sa týmto obdobím bude spájať Igor Matovič ako víťaz volieb a šéf najväčšieho poslaneckého klubu v danom období, premiér a minister financií, ktorý rád nesystematicky, ale bombastickým spôsobom ohlasoval „atómovky“, rozhadzoval verejné financie a spôsobil koaličnú či dokonca ústavnú krízu. Znamená to len jediné – voliči vsadili na nesprávneho „koňa“ a väčšinou to trpkó olutovali, čo ukazuje výsledok volieb 2023.

Je Matovič dnes už izolovaná tzv. samostatná jednotka? Skončila sa jeho éra? Ignoruje ho viac-menej aj koalícia, aj opozícia, čaro bojovníka proti mafii sa pomaly a isto vytráca a momentálne ho nahrádza PS.

Rád používam to slovenské, že zlá burina nevyhynie. Videli sme to pri množstve politikov po roku 1989, ktorí mali rôzne kauzy, výstrednosti a roky sa držali vo vrcholovej politike a napriek všetkému sa dokonca dokázali vrátiť na výslnie. Počas rozpadu politickej kariéry charizmatických lídrov je veľmi dlhý. Niekedy to je až vekom alebo vymretím voličského jadra, respektíve nájdením mladšej a modernejšej verzie podobnej politickej osobnosti voličmi. Matovič je určite fenoménom slovenskej politiky. Zdá sa, že to voličské jadro okolo piatich percent voličov stále má a aktuálne je v jeho životnej úlohe – opozičníka, ktorý ide proti všetkým a kritizuje všetkých. Ale spolupracovať s ním nikto nechce. Bude však môcť vzniknúť alternatívna vláda bez neho? To je základná otázka.

Ako by ste s odstupom času hodnotili vymenovanie úradníckej vlády? Mnohí kritizovali, že tento krok mal prísť v januári a nie až niekoľko mesiacov po páde vlády.

Situácia sa dynamicky vyvíjala, prezidentka nemala záujem zobrať na vlastné bedrá zodpovednosť za riadenie štátu, lebo vláde bola vyslovená nedôvera a aj keď vládu naďalej poverila, aby pokračovala, jej zodpovednosť za exekutívu sa značne zvýšila. Ustúpila aj v otázke konania predčasných volieb, a to všetko v rámci stabilizácie politickej situácie, ale ani to sa nepodarilo a nakoniec bola nútená vymenovať vládu odborníkov, za ktorú prakticky zodpovedala. Bol to aj pre prezidentku ťažký rok, urobila niekoľko chýb, mala málo politických spojencov, veľa sa na ňu útočilo a nakoniec sa rozhodla, že sa nebude druhýkrát uchádzať o post prezidentky.

Podpísal by Kubiš ako prezident zrušenie špeciálnej prokuratúry?

Predčasné voľby vyhral Smer a Robert Fico sa do čela vlády postavil štvrtýkrát. Napriek tomu, že Peter Pellegrini vyhlasoval, že nebude s Ficom sedieť v jednej vláde, stalo sa tak. Bol spor medzi Smerom a Hlasom len na oko alebo si Pellegrini vybral tú „rozumnejšiu“

stranu?

Bolo to veľmi pragmatické rozhodnutie, pretože vládnuť v nesúrodej koalícii s novou politickou entitou Progresívnym Slovenskom, o ktorom nevedeli, ako sa môže správať vo vládnej koalícii, s SaS, ktorú považujú za rozbíjača vlád a hlavne nesúhlasia s jej programovým ekonomickým liberalizmom a KDH, ktoré má svoju konzervatívnu agendu v rozpore s predstavami SaS a Progresívnym Slovenskom... Navyše štvorkoalícia je z podstaty vždy náročnejšia na udržanie, pretože je tam viac aktérov, viac záujmov a musia si rozdeliť jeden koláč viacerí (posty a podobne), tak trojkoalícia so Smerom a SNS sa zdala byť stabilnejším riešením, navyše sa všetci dobre poznajú a vedia, čo od seba môžu očakávať a je tam aj oveľa lepši ideový prienik, čo je vidieť už teraz na práci koalície.

Budúcnosť koalície

Aj keď je trojkoalícia súdržnejšia, už sa objavili prvé špekulácie o rozpade - Hlasu, ale aj koalície. Pellegrini odmieta akékoľvek špekulácie o tom, že ak by vyhral v prezidentských voľbách, Hlas sa rozpadne alebo splynie so Smerom. Je tento scenár reálny?

Všetko je možné, najprv si každý musí splniť domácu úlohu. Ak Pellegrini vo voľbách zvíťazí, k čomu mu isto bude dopomáhať strana Smer a Robert Fico, potom môže Robert Fico pristúpiť k bodu B, teda pokúsiť sa zjednotiť Hlas a Smer alebo aspoň Hlas nahlodať, eliminovať a oslabiť, aby posilnil Smer. Mimochodom pán Danko sa tiež môže obávať, že Smer si ukradne časť jeho voličov.

Líder SNS sa aktuálne obáva skôr o budúcnosť koalície, aj keď práve klub SNS je z koalíčných strán najmenej stabilný. Myslíte si, že koalícia štyri roky vydrží, aj za predpokladu, že by sa zmenili pomery v koalícii? Aktuálne stačí, aby chýbali štyria poslanci a môže nastať problém.

Áno, stále budem tvrdiť, že vládna koalícia má krehkú väčšinu hlasov, ale sú oveľa viac súdržnejší (môžeme komentovať, čo ich drží pokope) a snažili sa jednotlivcov v klube SNS upratať na vládne posty, respektíve im ponúkli iné možnosti realizácie. Tu sa ako veľký politický talent ukazuje minister Taraba, ktorý už niekedy vystupuje, akoby on riadil politiku SNS. Možno sa bude snažiť pána Danku upratať do europarlamentu, ale určite má záujem o SNS, respektíve jej voličov.

Čo ich teda drží po kope? Návrat systému našich ľudí, zabezpečiť si beztriestnosti a udržať sa pri moci? Aspoň súdiac podľa prvých krokov a vyjadrení to tak vyzerá.

To je len jedna časť, najsilnejším spojivom je vždy moc a na základe nej možnosť rozhodovať, presadzovať vlastné - ušľachtilé či menej ušľachtilé - ciele. Táto časť politického spektra si oveľa viac váži moc ako vlády, ktoré sa rozpadli aj preto, že si nevážili ten mandát, ktorý od voličov dostali, aby spravovali krajinu. Fico má vždy cieľ vyhrať voľby a byť súčasťou vlády, Hlas a SNS chcú byť tiež pri tom. Matovič sa v roku 2020 pred voľbami zľakol, že vyhrá voľby a bude musieť hrať prvé husle a mať najväčšiu zodpovednosť. Fico sa toho nikdy nebál.

Je Tomáš Taraba vychádzajúcou hviezdou, ktorá môže časom predbehnúť Danku a stranu postupne prevziať?

V strednodobom alebo dlhodobom horizonte, ak by sa Pellegrini stal prezidentom a Fico ako takmer 60-nik by opäť hľadal a aj našiel nejakú novú exit stratégiu, aby zo stránickej politiky odišiel, pán Taraba by mal veľkú šancu stať sa novým politickým mesiasom Slovenska.

Ako vnímate klub SNS ako taký? Niekoľkých poslancov síce Danko upratal na rôzne posty, no stále má väčšinu z iných strán. Akou vizitkou je pre stranu správanie ministerky kultúry Martiny Šimkovičovej alebo Štefana či Filipa Kuffu?

Je to už podobná úroveň ako z III. vlády Vladimíra Mečiara v rokoch 1994 – 1998, keď okrem HZDS vládli aj SNS Jána Slotu a ZRS Jána Ľuptáka. Ministri ako Gustáv Krajčí, Ján Sitek, Zdenka Kramplová („hruštička húževnatá“) alebo Eva Slavkovská boli podobného rangu. Vrátili sme sa 30 rokov späť v čase. Je to také retro, dnes už by to mala byť iba smiešna spomienka a nie realita. Ale tak rozhodli voliči a to im vládna koalícia ponúkla. SNS vždy mala slabé kádre.

Michal Cirner (1983)

- Politológ Michal Cirner pôsobí na Inštitúte politológie Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove. Vyštudoval verejnú politiku a verejnú správu na Fakulte verejnej správy Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach a politológiu a teóriu politiky na Filozofickej fakulte Prešovskej univerzity. Vedecko-výskumne a pedagogicky sa zameriava na problematiku verejnej správy, cezhraničnej spolupráce a na stranícky a politický systém Slovenskej republiky. Riešil mnoho vedecko-výskumných grantových projektov. Doposiaľ publikoval viac ako sto odborných a vedeckých prác. Absolvoval niekoľko výskumných pobytov, stáží a prednáškových pobytov v zahraničí. Ako politický analytik pravidelne vystupuje v slovenských a zahraničných médiách.

Protesty a rušenie ÚŠP

Ani nie tri mesiace po voľbách vyšli do ulíc vyšli tisícky ľudí, aby protestovali proti rušeniu ÚŠP, obávajú sa ohrozenia právneho štátu, opozícia kritizovala čistky ministra vnútra na polícii, ale aj postup ďalších ministrov, zmenu pravidiel pri Úrade na ochranu oznamovateľov. Vzal Fico svoj štvrtý mandát zhurta alebo len plní predvolebné sľuby?

Vzali to bagrom, valcom... niečo na ten štýl. Už nehrajú skoro žiadnu formu, už sa obnažujú a ukazujú akí v skutočnosti sú a čo chcú. Ich voliči to vedia a možno sa aj z toho tešia, že sú takí priami a nechodia okolo toho ako okolo horúcej kaše. Pre prívržencov opozície to je šok, lebo takého odhaleného Fica, Danku a spol. ešte nevideli. Nedávajú si servítky pred ústa a tvrdo idú za ich prioritami, nech to znamená čokoľvek.

Aký má vôbec význam posunutie zákona, ktorým sa ruší ÚŠP? Opozícia to síce považuje za úspech a chce dosiahnuť, aby to koalícia stiahla úplne, no je to veľmi málo pravdepodobné. Aj keby to vetovala prezidentka, koalícia veto prelomí.

Má to skôr symbolický význam, ale je dôležité, že to opozícia robí. Nemala by rezignovať v zmysle – aj tak si to schválite, tak my vám nebudeme robiť prieky. Potom by opozícia ani nemusela existovať. Aj keď ťahajú za kratší koniec, musia vždy ukázať, čo sa im nepáči a pokúsiť sa to zvrátiť, i keď porážku oddialia iba o mesiac. Pre ich voličov je to veľmi silný odkaz. Musia bojovať a hájiť vlastné záujmy a postoje. Opozíčná práca je frustrujúca, lebo viete, že skoro vždy prehráte, ale nesmiete sa vzdávať, lebo si volič nájde inú alternatívu.

Opozícia sa však spočiatku mobilizovala dosť pomaly, spočiatku ani PS nereagovalo výraznejšie. Budú ich kroky voči Ficovi – ako zrejme najskúsenejšiemu politikovi – účinné?

Museli sa skoncentrovať a sústrediť a sústredení a skoncentrovaní musia byť v opozícii nonstop, lebo

majú silných súperov – politických matadorov, lišiakov a machiavellistov, ktorí sú podľa ich vlastných slov majstrami v populizme, neštítia sa akejkoľvek kampane a politických podpásoviek. Sú skúsení a odhodlaní a majú v rukách moc.

Opozícia okrem protestov spravila aj obštrukciu, ktorú „dokonalo“ Matovičovo Slovensko. Pellegrini najprv hovoril, že nepreruší rozpravu, potom mal Fico vyhlásenie a sťažoval sa, že opozícia deštruuje štát, strašil dvojnásobnými cenami za energie a pár hodín na to koalícia odhlasovala ukončenie rozpravy a štátny rozpočet schválili. Bol to ťah na voličov?

Vládna koalícia nebude jednať s opozíciou v rukavičkách, majú väčšinu tak môžu zmeniť aj rokovací poriadok a podobne, aby sa zbavili obštrukcií. Ešte si nepamätám vládu, ktorá by sem tam opozícii neznemožnila rozpravu, vôbec ju neotvorila alebo robila obštrukcie pri schôdzach, ktoré boli pre vládu nepríjemné. Vládne strany majú viac možností ako opozícia, je to skrátka tak, pretože si môžu prispôbiť normy na mieru.

Prezidentské voľby a ďalší rok

V ďalšom roku nás čakajú aj prezidentské voľby. Zatiaľ máme jedného oficiálneho kandidáta - Ivana Korčoka. Kandidovať chce aj Pellegrini, Kubiš, po novom aj Hamran, svojho kandidáta postaví aj SNS a možno nás prekvapí Igor Matovič... Je niekto, kto z radov zatiaľ významnejšie vyčnieva?

Je zrejmé, že ak sa nič závažné nestane a nespadne nám tu z neba nejaký výnimočný kandidát, tak sa voľby budú rozhodovať medzi Ivanom Korčokom a Petrom Pellegrinim. Jeden kandidát je opozičný a pravicový a jeden viac-menej koaličný a ľavicový, resp. sociálnodemokratický. Prieskumy zatiaľ nahrávajú Petrovi Pellegrinimu, ale myslím si, že tá volebná súťaž bude tesnejšia ako sú predpoklady, pretože to bude zas o tom, že koalícia nemôže mať všetko a bude to aj referendum o vláde, keďže, ako sme spomenuli v rozhovore, ľudia už vyšli proti vláde v nemalom počte aj do ulíc, to znamená, že sú vo vare a mobilizovaní zastaviť kandidáta koalície v jeho ceste do prezidentského paláca.

Ak sa pozrieme na prvé necelé tri mesiace Ficovej vlády. Má sa Slovensku niečoho obávať?

Veľká časť verejnosti politiku koalície podporuje, respektíve nie je proti nej. Je však dôležité počúvať hlasy odbornej verejnosti, domácich a zahraničných inštitúcií, predovšetkým inštitúcií Európskej únie, ktorej sme členom, či sa nedeje na Slovensku niečo, čo môže napríklad pokriviť právny štát alebo demokraciu samotnú. Ak tu budú takéto odborné a inštitucionálne hlasy, ktoré budú upozorňovať, že sa na Slovensku plazivo demontuje demokracia, sloboda médií, právny štát a podobne, časť verejnosti a opozícia sa určite nebudú iba prizerať.

Dočkáme sa novej politickej kultúry alebo bude pokračovať rozdeľovanie spoločnosti a arogantná politika?

Nové opozičné strany PS, KDH priniesli do parlamentu viac kultivovanosti, erudície. O to menej je toho zo strany SNS alebo niektorých predstaviteľov Smeru alebo Hlasu. Igor Matovič a jeho hnutie sa viac-menej nemenia. Je to tak vždy, z parlamentu odišli fašisti, ale vrátila sa SNS s predstaviteľmi alternatívnej scény. Slovenská politika je tak v „dokonalej rovnováhe“ a s politickou kultúrou to lepšie nebude, pretože nestačí, že z 10 politikov v miestnosti bude 9 slušných, keď jeden neslušný na seba strhne všetku pozornosť a urobí „bordel“ aj za piatich.

A nakoniec klasická otázka, vzhľadom k vyjadreniam lídrov koalície a ich ďalším plánom v prípade, ak bude Pellegrini prezidentom... vydrží koalícia štyri roky?

Ak sa Pellegrini stane prezidentom, potom sa veľa zmení. Hlas by musel mať nového lídra a vzťahy v koalícii by sa vnútorne museli usporiadať nanovo. Tam je veľa otázok otvorených, okrem ústupu Pellegriniho zo straníckej politiky a ponechania Hlasu napospas osudu až po rolu Tomáša Tarabu pri SNS a vytlačaní Andreja Danko z politického výslnia. A najväčšia neznáma je Fico a jeho politický osud. Dal síce rozhovor pre TASR, len neupresnil kedy plánuje ukončiť pracovný život a či mu môžeme veriť, že nechystá nejakú exit stratégiu. Určite nechce byť predsedom vlády, to ho už nebaví a je to z núdze cnosť. Dokedy bude ťahať tú káru ďalej?

ZDROJ: Pravda

Zpracoval: Adriána Belej Majerčinová